

REGERINGEN

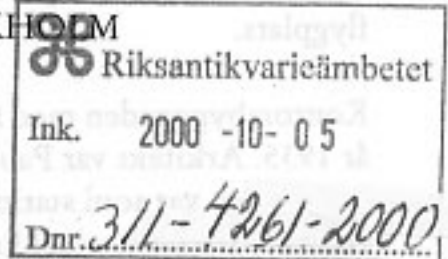
Kulturdepartementet

Bromma
UP

Regeringsbeslut 2

2000-09-14 Ku1997/5001/Ka

Riksantikvarieämbetet
Box 5405
114 84 STOCKHOLM

Framställning om byggnadsminnesförklaring och fastställande av skyddsföreskrifter för bebyggelse på Bromma flygplats i Stockholms stad och län

(310-0716-1995) I bilaga

2001-02-12 beslut Mb
August Adach HSN

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att kontorsbyggnad med flygledartorn, f.d. stationsbyggnad och terminalbyggnad, f.d. hangar A på Bromma flygplats i Stockholms stad och län skall vara byggnadsminnen enligt förordningen (1988:1229) om statliga byggnadsminnen m.m. Vidare fastställer regeringen de skyddsföreskrifter för byggnaderna som framgår av *bilagan*.

Regeringen erinrar om att bestämmelser om tillstånd till ändring, hävande eller överlåtelse finns i 6-10 §§ förordningen om statliga byggnadsminnen m.m.

Ärendet

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) har i en skrivelse den 19 december 1997 lämnat förslag till byggnadsminnesförklaring med skyddsföreskrifter för bebyggelse på Bromma flygplats i Stockholms stad och län. RAÄ har därvid anfört i huvudsak följande.

Historik över byggnaderna

Anläggandet av en landflygplats i Stockholm blev under 1920-talet en riksangelägenhet. Staten och Stockholms stad kunde, efter många års diskussioner, börja arbetet med anläggandet av en flygstation i Bromma. Start- och landningsbanorna gjordes i asfalt och betong. Bromma flygplats invigdes år 1936.

Under andra världskriget var Bromma flygplats centrum för den betydelsefulla kurirtrafiken till England. På Bromma tillverkades även det svenska jaktplanet J22. Efter kriget växte trafiken och nya maskiner

Postadress
103 33 STOCKHOLM
Besöksadress
Drottninggatan 16

Telefonväxel
08-405 10 00
Telefax
08-21 68 13

E-post: register@culture.ministry.se
X.400: S=Registrar; O=Culture; P=Ministry; A=SIL; C=SE
Fax
114 61 LOENDEP 5

och rutter tillkom. Flygplatsen byggdes ut med nya stora hangarer och en ny startbana anlades för den kommande Atlanttrafiken. Bromma flygplats blev för många svenskar symbolen för "porten ut i världen". Linjeflyg startade sin inrikestrafik år 1957. Utrikestrafiken flyttade år 1962 till det då nyanlagda Arlanda. Inrikestrafiken överfördes till Arlanda år 1969. I dag förekommer återigen inrikestrafik från Bromma flygplats.

Kontorsbyggnaden med flygledartorn, f.d. stationsbyggnad, uppfördes år 1935. Arkitekt var Paul Hedqvist. Den ursprungliga användningen för byggnaden var som stationsbyggnad för Bromma flygplats. Den innehöll förutom passagerarhall lokaler för Tullverket, Televerket, Postverket, Svenska Handelsbankens kontor, AB Aerotransport (ABA) och fyra utländska flygbolag. Ovanför passagerarhallen fanns också bl.a. en restaurang med utsikt över hallen och flygfältet. Trafikledartornet/kontrolltornet är placerat på takets sydvästra hörn. Delar av taket anlades som en utsiktsplats för allmänheten. Byggnaden har trots senare förändringar behållit sitt helhetsintryck genom att arkitekten Hedqvist också utformat tilläggen.

Terminalbyggnaden, f.d. hangar A, uppfördes 1935-36. Arkitekt var Paul Hedqvist. Södra halvan av hangaren byggdes under åren 1952-53 om till en utrikesterminal. Arkitekt var då John Ivar John. Den gamla stationsbyggnaden var redan vid öppnandet av flygplatsen för liten. Flygets expansion efter kriget gjorde situationen akut och till OS i Helsingfors 1952 konverterades hangar A till en provisorisk terminal som sedan permanentades. Den nya terminalen blev tre gånger större än den ursprungliga som nu blev inrikeshall. En åskådarbalkong uppfördes längs den västra fasaden, ovanpå en nybyggd länga med gatedörrar mot flygfältet, medan kontorslokaler skapades innanför den östra väggen. Smärre förändringar av interiörens detaljer har gjorts under 1960-80-talen samt att dörrarna mot flygplatsen har bytts ut.

Som skäl för förslaget har RAÄ anfört bl.a. följande. De angivna byggnaderna på Bromma flygplats kan genom denna byggnadsminnesförklaring bevaras som monument över en viktig kommunikationshistorisk period. Vidare bedömer RAÄ att byggnaderna är av arkitektoniskt hög kvalitet och att de är tidiga och autentiska exempel på en modernistisk flygplatsarkitektur. På Bromma flygplats finns ett hitintills obrutet traditionsvärde med stora kulturhistoriska kvaliteter. Flygplatsens byggnader tillkom samtidigt, ritade och uppförda för sina funktioner. De utgör pedagogiska exempel på delar i ett samlat, funktionellt byggnadskomplex. Stationsbyggnaden och hangar A uppfördes under den tidiga modernismens årtionde och har präglats av det decenniets arkitekturstil. Vitala delar av de ursprungliga byggnadskonstruktionerna är bevarade, trots senare om- och tillbyggnader, samtidigt som det som är uppfört efter flygplatsens invigning till stora delar också är bevarade. På detta sätt kan historien avläsas i flygplatskomplexet.

Luftfartsverket som förvaltar byggnaderna har haft synpunkter, vilka har tillgodosetts i de föreslagna skyddsföreskrifterna. Inför ärendets beredning har RAÄ berett Länsstyrelsen i Stockholms län och Stockholms stad tillfälle att yttra sig.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen gör samma bedömning som RAÄ gjort i ärendet.

På regeringens vägnar

Marita Ulvskog

Monica Fundin

Kopia till

Finansdepartementet (Fi BA)
Näringsdepartementet (N TP)
Miljödepartementet (M Na)
Luftfartsverket
Länsstyrelsen i Stockholms län
Stockholms stad
Stockholms stadsmuseum
Stockholms läns museum

Skyddsföreskrifter för bebyggelse på Bromma flygplats, Stockholms stad och län**Kontorsbyggnad med flygledartorn (f.d. stationsbyggnad)**

1. Byggnaden får inte rivas eller flyttas, ej heller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras så att dess kulturhistoriska värden minskar.
2. Ingrepp får inte göras i byggnadens stomme, inte heller i kvarvarande rumsindelning från 1935.
3. Ingrepp får inte göras i fast inredning tillkommen före 1960. Med fast inredning avses socklar, väggpaneler, trapplopp, räcken, dörr- och fönstersnickerier, fast armatur samt tak-, vägg- och golvmaterial.
4. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras med traditionella material och metoder på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Terminalbyggnad (f.d. hangar A)

1. Byggnaden får inte rivas eller flyttas, ej heller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras så att dess kulturhistoriska värden minskar.
2. Ingrepp får inte göras i byggnadens stomme eller kvarvarande delar av ursprunglig rumsindelning. Takstolarnas fackverkskonstruktioner får inte förvanskas eller ersättas med andra konstruktioner. Befintliga hangarportar skall bevaras i ursprungligt läge.
3. Ingrepp får inte göras i äldre bevarad fast inredning, såsom trappor, räcken, dörr- och fönsteromfattningar, snickerier, socklar, takarkitektur eller tekniska installationer som kan relateras till den ursprungliga funktionen som hangar.
4. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras med traditionella material och metoder på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.